List 47.

NOVICE

Tečaj XXXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 25. novembra 1874.

Obseg: Poziv nekaterim gosp. predsednikom podružnic c. k. kmetijske družbe Kranjske! — O drenaži. (Dalje.) — Ukaz ministerstva za poljedeljstvo od 15. maja 1874, št. 4318, s katerim se določila o porabi privatnih (necesarskih) žebcev za spuščanje ali plemenjenje dopolnujejo, nekoliko pa spreminjajo. — O deželnih zborih. — Še nekaj na korist naši mili slovenščini. (Konec.) — Iz deželnih zborov. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Poziv nekaterim gosp. predsednikom podružnic c. kr. kmetijske družbe Kranjske!

Leto se bliža koncu, in prošnja, ki jo je podpisani odbor razposlal vsem gospodom predsednikom kmetijskih podružnic Kranjskih 21. maja t. l. pod štev. 614, ostala je sèm ter tje še zmirom klic vpijočega v puščavi. V imenovanem dopisu je odbor med drugim rekel to-le: „Častito predstojništvo bode samo spreviđelo, da nobena družba ne more živeti brez denarne pripomoči, in da centralni odbor potrebuje za pospeševanje družbenih namenov od podružnic ne samo dobrih nasvetov, temuč tudi denarne podpore, da ne pride v zadrege v takem času, ko po njegovem iskrenem prizadevanji deželi naši dohaja toliko koristne državne podpore. Delokrožje kmetijske družbe in vzlasti centralnega odbora je od tega časa veliko obširniše in važnejše postalo, kar se je ustanovilo posebno ministerstvo za kmetijstvo in se za povzdigo kmetijstva vpeljale državne subvencije, zato je marljivo sodelovanje častitih predstojnikov naših podružnic neobhodno potrebno.“

Od več udov dohajajo odboru izgovori, da bi radi plačali svoj letni donesek 2 gold., ako bi ga podružnični predstojnik le od njih vsako leto pobiral, da ne bi zavoljo opuščenega pobiranja brez svoje krivde ostali za več let dolžni, kar na enkrat po tem poplačati jim je bolj težavno.

Podpisani odbor rad pripoznava, da taki izgovori res niso prazni, in da po nedolžno potem zadene §. 15 družbenih pravil, ki pravi, da če družbenik za 2 leti zaporedoma letnino dolžan ostane in dvakratni opomin brez vspeha ostane, se izključi iz družbe.

Gledé na vse to tedaj centralni odbor vnovič tiste gospode predstojnike, ki so z odrajtvilom letnih doneskov svojih podružničnih udov še na dolgu, vljudno prosi, naj nemudoma poberó od svojih družbenikov letni donesek in ga pošljejo le-sem, ali pa naj se ne mudijo s poslatvijo, če so doneske od njih morebiti že pobrali.

Centralni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 20. novembra 1874.

O drenaži.

Spisal Fr. Kuralt.

(Dalje.)

III. Korist drenaže.

Čim veča je mokrota zemlje, tim slabeja je rast rastlinska, zatoraj bode tudi korist tim veči, čim več se je vode odpeljalo iz zemlje, in čim bolj se je polajšal napredek rastlinam in pomnožil njih pridelek. Velike so za poljedelca koristi, ki mu jih prouzroči odpeljavanje vode iz močvirnih zemljišč, ali vendar se še le malo vé, da bi to korist znali ceniti.

Primerno se mi tedaj zdi, da navedem ono korist, ki nam jo dá drenaža, in ta je:

1. da ljudje in živina na tako zemljo lože dohajajo. Močvirna zemlja zabrani vhod ljudém in živini in to posebno v jeseni in spomladi;

2. da se tako polje lahko o pravem času obdela. V premočvirni zemlji čakati se mora z njenim obdelovanjem toliko časa, da se voda nekoliko odteče. S tem pa zgubimo velikokrat ne le pravi čas za setev, ampak prigodí se tudi, da prekasno sejano žito daje potem malo zrna pa mnogo slame;

3. obdelovanje take zemlje je mnogo lože in tudi cenejše. Odtok vode iz močvirnih zemljišč traja včasih delj časa. Čakati se mora zatoraj z njenim obdelovanjem ter se vsled tega delo tudi nakopiči. Orati, vlačiti in sejati se mora hitro drug za drugim, da se delo še o pravem času opravi. Upotrebuje se pa zatoraj tudi več živine in več ljudí. Večkrat narediti je treba še celó jarke za hitri odtek vode, ter se s tem pomnožijo stroški;

4. da zemlja čistejša postane. Mokroto posebno ljubijo plevelske rastline in kisle trave, ako se jim pa ona odpelje, zaostanejo v njih rasti in zemlja je očiščena;

5. da se zemlja ogreje. Neobhodno potrebna za rastlinsko rast je tudi toplota. Podzemeljska voda ima pa navadno le malo toplote, ter je bolj mrzla. Voda, že sama po sebi slab prevodnik, ne oddá zemlji toplote, timveč jej je še odtegne. S tem zemlja postane hladna in rastline v taki zemlji celó rade pozebejo;

6. da zemlja postane zdravejša. Podzemeljska voda ni povsod enaka. Večkrat nahaja se v njej mnogo različnih solí raztopljenih, katere so rastlinam celó škodljive, ako jih morajo v preveliki množini v-se posrkati.

Pri velikem izpuhtivanji vode ostanejo take solí v zemlji ter postane potem trda in celó nerodovitna;

7. da zemlja v globočini postane rodovitnejši, ter gnoj se boljši in lože razkrojiva. Zrak more globokeji zemljo prešiniti, kjer kislec, gnoj in rudninske tvarine razkrojiva, in tako množi rastlinsko hrano in zboljšuje zemljo;

8. da korenine globokeje segajo. V močvirni zemlji se korenine navadno razprostirajo le na površju, kjer je zemlja bolj suha. Rastlinam pomanjkuje zato potrebne hrane, zato zaostanejo v rasti, imajo le tanko slabo steblo, rade pozebejo, v veliki vročini pa se posušé, ker ne segajo v globočino, kjer je več mokrote;

9. da zemlja postane bolj enako mirna. Ako je suho polje na nekaterih mestih močvirno, je njegovo obdelovanje celó težavno. Oranje pripravno za eno mesto, ni za drugo. Ravno taka je setev. Žito na močvirnih mestih popolnoma še zeleno, je na suhih že zrelo ali še prezrelo. Žetev se ne more povsod o pravem času dovršiti;

10. da so pridelki veči in boljši. Gledé na to, da v suhi zemlji vse rastline v onem istem času zoré, gledé, da v zdravi in topli zemlji, globokeje s koreninami segajo, kjer dobivajo več hrane, gledé, da se v suhi zemlji gnoj in rudninske tvarine vsled delovanja zraka lože in boljše razkrojijo, ter rastline več potrebne hrane dobivajo, gledé, da v taki zemlji žito ne polega tako lahko, moremo pričakovati obilniših in boljših pridelkov.

(Dal. prih.)

Nove postave.

Ukaz ministerstva za poljedelstvo od 15. maja 1874, št. 4318,

s katerim se določila o porabi privatnih (necesarskih) žebcev za spuščanje ali plemenjenje dopolnujejo, nekoliko pa spreminjajo.

Dodatno k ukazoma ministerstva notranjih rečí od 25. aprila 1855, potem ministerstva za trgovino in narodno gospodarstvo, vojnega ministerstva in bivšega državnega ministerstva od 3. februarija 1866 ukazuje se v izdatnejšo povzdigo konjske reje o porabi necesarskih žebcev za spuščanje tako:

1. Vsak gospodar, ki ima žebca ter bi rad dobil dovolilo (dovolilni list, licencijo), zapovedano v omenjenih ministerskih ukazih, da bi smel svojega žebca spuščati, naj to za časa zglasí pri političnem okrajnem glavarstvu svojega stanovališča.

Čas za tako zglaševanje naj trpí najmanj štiri tedne. Postavlja ga in primerno oznanuje z natanko določenim iztekom politično deželno poglavarstvo, dogovorno z deželno komisijo za konjerejske rečí, a v deželah, kjer take deželne komisije nij, po dogovoru s kmetijsko družbo, bivajočo v mestu, kjer ima deželno poglavarstvo svoj sedež. Politična okrajna glavarstva naj prejete zglasitve po izteku časa za zglaševanje postavljenega polagajo pred politično deželno poglavarstvo.

Kjer posebne okolnosti to svetujejo, sme se razpisílo zglasitev popolnoma opustiti ter precej v zmislu sledečega odstavka 2. oznaniti kraje, v katerih so postavljene pregledovalne (dopuščalne) komisije.

2. Zaradi vsakolotnega pregledovanja (izbiranja) žebcev, ki se hočejo rabiti za plemenilo ali spuščanje, postavlja na podlogi prejetih zglasitev deželna komisija za konjerejske stvarí, po dogovoru s političnim deželnim poglavarstvom, oziroma tam, kjer take deželne komisije nij, politično deželno poglavarstvo, po dogovoru s kmetijsko družbo, pregledovalne komisije, kolikor jih je treba, in določa ob enem kraje, kjer bodi vsaka postavljena, in čas, o katerem se bodo žebci pregledovali.

Dopuščeno je, za več okrajev postaviti samo eno komisijo, ako so razmere ali okolnosti tistega kraja takošne, da gospodarji svoje žebce lahko brez posebne težavnosti in brez nerazmerne zamude priženó pred komisijo.

Število pregledovalnih komisij in kraje, kjer bodo, ter dneve, v katerih bodo uradovale, naj politično deželno poglavarstvo razglasiti dá po okrajnih glavarstvih in županih.

Ogledovanje posameznih žebcev v kakem drugem kraji ali o drugem času sme deželna komisija za konjerejske reči dogovorno s političnim deželnim glavarstvom (oziroma politično deželno poglavarstvo v dogovoru s kmetijsko družbo) izimkoma samo tedaj dovoliti, kedar dotični gospodar iz svojega poplača stroške, ki bi jih prizadela komisija.

3. Pregledovalne komisije se postavljajo na 3 leta.

K vsaki pregledovalni komisiji je za ude privzemati razen dveh poslancev deželne komisije za konjerejstvo, oziroma dveh v konjski reji zvedenih nepristranskih kmetovalcev, zlasti tudi po enega zastopnika političnega okrajnega oblastva, ki ga določi dotični okrajni glavar, dalje po enega zastopnika državne žebčarnice in enega preskušenega živinozdravnika, ali če takega ni, enega preskušenega živinozdravnega kovača.

Udje pregledovalne komisije si volijo iz svoje srede prvomestnika, ki vodi komisijo.

4. Žebci se v določenih krajih in ob postavljenih dnevih javno (očitno) pregledujejo.

5. Po zgoraj omenjenih ministerskih ukazih sme pregledovalna komisija za plemenilo pripravne izrekati samo take žebce, ki se priženó pred komisijo in ki se pri dotičnem ogledu najdejo, da so zdravi in brez vsake podedovane napake (hibe), da so dobri za pleme in primerni rodovom, kakoršni se v deželi največ nahajajo, in plemenom v deželi vzrejanim.

O dotični pripravnosti ali dobroti razsojuje pregledovalna komisija po večini glasov. Kedar se glasovi enako razhajajo, obveljá tisto mnenje, kateremu je pristopil prvomestnik.

Odgovornost za zvedensko najdenje zadeva samo tiste komisijske ude, kateri so strokovnjaki.

6. Sklep pregledovalne komisije je končno-veljaven ter ni dopuščeno, vzklicavati se proti njemu.

Komisija naj gospodarjem žebcev, katerim je prošnjo za dovolilo odbila, ustno in, če zahtevajo, tudi pismeno pové, zakaj se jim je odreklo.

(Konec prihodnjič.)

Političnе stvarí.

O deželnih zborih.

Hitro so letos minuli deželni zbori, zato pa tudi ne eden izmed njih ni izgotovil svojih opravkov. To se nam skoro zdi, kakor da bi le neradi sklicavali deželne zbore in jih sklicujejo le, ker mora tako biti, manj zavoljo stvarí, ko zavoljo postavne šege. Nič dobrega vtisa ne storí to, kar se že več let godí, da namreč deželni zbori, komaj pričenši svoja opravila, že dobé ukaz podvizati se ž njimi, lotiti se najvažnejšega, ker bo treba jim kmalu domu iti, da naredé prostor državnemu zboru. Najvažnejše se zdé — se vé da — vladne predloge. Ker se pa tudi deželni zbori držé tistega dolgočasnega opravilnega reda po starem kopitu, pač v kratko jim odmerjenem času komaj spolnijo naloge po vladi

jim dane, tisto pa, kar bi morali iz sebe oziroma po nasvetu deželnih odborov storiti, navadno obleží ter se odlaša od zborovanja do zborovanja. Zato smo čuli z veseljem novico, da se bo odpravila ta sitnost in se odločil deželnim zborom čas, v katerem mu ne bo vedno državni zbor za petami.

Ljudstvo splošno se za letošnje zbore ni posebno brigalo, tako je spolnila se želja ustavovercev. Saj namerava centralistični sistem, deželne zbore pripraviti ob vso veljavo in dati jim sčasoma podobo in pomenljivost okrajnih zborov, da bi se na ta način tem ponosneje v polni mogočnosti in svitlosti mogel pokazati centralni parlament ter vse prekositi. V tem obziru je ta- in unkraj Litave enako. Na Ogerskem so komitatni (okrajni) zbori nekdaj imeli veliko več oblasti od naših deželnih zborov, zato so jih pa ogerski centralisti zeló potlačili in nameravajo jim vzeti vso samostojnost ter prisloniti jih popolnoma centralni vladi. Prav to nameravajo naši centralisti z našimi deželnimi zbori; ti naj nimajo veče važnosti od nekdanjih tako imenovanih „postulatnih“ deželnih zborov. S tem mislijo pripraviti dežele do tega, da bi se tega konstitucijonalizma same naveličale in da bi na ta način vgasnila še ta iskrica federalizma, ki zdaj vsaj na videz še tlí v parlamentih dežel in kraljevin.

Al kakor se Ogri nočejo podati v tem centralistom, tako dežel takraj Litave ni volja, prodavši samostojnost svojih deželnih zborov stopiti se popolnoma v državo Cislajtanijo; temu bi se vstavljale ne le nenemške, ampak tudi nemške dežele. Skoro toraj ni verjetno, da bi vlada Dunajska mislila v tem posnemati madjarske državne umetnike, vendar pa ravno to namerava zdaj vladajoča ustavoverna stranka, kar tudi nikakor ne skriva, ker se glasno raduje nad nepomenljivostjo, do katere so se že zdaj pogreznili deželni zbori; ona bo vse žile napenjala, da bi popolnoma razdrla zgodovinsko sestavo cesarstva.

Pri vsi tej zmagovitosti, katero javno kaže, pa tej vladajoči stranki vendar-le ni tako lahko še pri srcu, in zato se res prav po otročje veselí, da se v pretečeni dôbi deželnih zborov ustavoverna stavba ni pretresla ali omajala. Tega se je tedaj bala, to pripoznajo nekateri njenih listov sami, ki naravnost pravijo, da je najlepši cvet parlamentarizma že minul. To utegne biti istina, ustavna stavba se ni pretresla, pa tudi ne vtrdila, marveč je taka, kakor je bila. Da pa trdna ni, to pripoznavajo ustavoverci sami s tem, da se vedno za njo bojé.

Te misli nahajamo v Dunajski „Reformi“, ki stoječa na popolnoma nepristranskem stališču vse lahko najbolje vidi in pravično sodi. Po teh splošnjih besedah govorí o posameznih deželah. Sledimo jej dalje.

Mladočehi niso delali v deželnem zboru tistih demonstracij, katere so naznanjali njihovi listi; vstopivši v zbor so izrekli, da hočejo ostati na državnopravnem stališču in braniti svojo narodnost, potem pa so bili tihi in mirni. Zato jih je pa deželni nadmaršal na koncu zbora s prav milostljivo pohvalo domu spustil. Ustavoverni listi jim pa še te pohvale ne privoščijo rekoč, da so stopivši v zbor storili le svojo dolžnost, sicer pa ostali na svojem državopravnem stališču in pri šolskem vprašanji celó hudo in izdatno opozicijo delali. Prav dobro je zadela „Presse“ rekoč, da to, kar je sklepal deželni zbor v Pragi, bi bil sklepal tudi prav lahko brez sedmerih Mladočehov. Čudno je le to, da se je predsednik zbora vendar-le upal govoriti v imenu dežele Češke, ko jim je hvalo izrekal.

V Moravskem deželnem zboru so narodni poslanci zopet bili mučeniki. Pražak je predlagal adreso, da bi se politika sprave zopet začela. Vtemeljil je svoj predlog z govorom sicer odločno opozicijonalnim, a po vsem lojalnim in spravljivim. Al predlog je bil zavržen, kar je Pražak že tako naprej vedel. Vladni zastopnik si je vzel pravico, na koncu zborovanja izreči, da je tudi slovanski narod Moravski s sedanjimi razmerami popolnoma zadovoljen in tedaj ne mara za državo-pravno in narodno opozicijo. Treba čakati, da se pokaže, ali je to res ali ne.

V deželnem zboru Kranjskem so narodnjaki stavili prav podkovano in bodečo interpelacijo zarad ponemčevanja šol, preganjanja narodnih uradnikov itd. Podpisali so jo vsi, edini dr. Razlag je ni hotel podpisati, rekoč: „Vsak naj sam za-se skrbi, da ne bo prišel ob narodnost.“ S tem se je preselil dr. Razlag v tabor ponemčevajočih centralistov.

V Tirolskem deželnem zboru so liberalni in ustavoverni poslanci nasproti protestu konservativne večine dali tudi v protokol zapisati svoj protest. Tako si obojni stranki, kakor v življenji, tudi v protokolu druga drugi hudo nasproti stojite. Vsa liberalna stranka je z deželno vlado zeló nezadovoljna; po njenih mislih bi grof Taaffe celó ne bil smel pripustiti protesta konservativcev, marveč se moral skazati tako „liberalnega“, kakor Bismark. Zato pa tudi liberalni listi tožijo, da tako Tirolska ne bo nikdar pridobljena za liberalizem. Prav imajo! Pridobljena res ne bo na ta način nikoli, le prisiljena bi mogla biti. To pa bi bila jako nevarna poskušnja.

Na moč zadovoljni pa so ustavoverci z vladnim zastopnikom v Predarlskem zboru, ker je o resolucijah konservativne večine zeló zaničljivo govoril; izrekel je, da bi imela vlada pač sredstvo, zabraniti take resolucije (s tem, da bi razpustila zbor), ker pa v teh resolucijah ni nevarnosti za ustavo, se trpé kot nekaj nič pomenljivega. Ustavoverci mislijo, da se je večina vstrašila teh besedi. Kaj še! Ravno, ker je vladni zastopnik tako prisiljeno-zaničljivo govoril o resolucijah, so morali biti zadovoljni ter spoznati, da so bile vladi vendar-le sila neprijetne. Da pa zbor ni bil razpuščen, temu so vsi drugi vzroki, kakor pa jih je vladni zastopnik navedel. Zbore razpuščati je sitna reč, katera navadno več škoduje vladi, ko večini, zarad katere se razpusté.

Posebno veselje imajo ustavoverci zarad tega, ker Gališki deželni zbor „zdaj že vdrugič ni spustil nobene resolucije, sploh nobene politične demonstracije iz sebe.“ No, o Poljakih ne bomo obširno govorili, oni so taki, kakoršni so. Veliko so se že bojevali v politiki in večkrat podali se ravno v tistem trenutku, ko so bili zmagi najbliže. Vendar pa se po tem, če njihov deželni zbor o ustavnem vprašanji zdaj že drugič ni nič spregovoril, ne sme še sklepati, da je ves narod Poljski zadovoljen, ker ima ministra rojaka. To bo prihodnost pokazala. Ustavoverci so pa v veliki zmoti, če mislijo, da je njihov sistem vtrjen po zadržanji Poljakov, kajti to, kar se ne vpira, ne brani, tudi ne more ničesar podpirati. To veljá tudi v politiki.

Slovstvene stvari.

Še nekaj na korist naši mili slovenščini.

(Konec.)

Gori smo omenili jugoslavensko akademijo znanosti i umetnosti, katera je razen nabavljenih učil in znanstvenih zbirk in pa nekaj z nje pomočjo na dan spravljenih del izdala že 28 zvezkov svojega „Rada“, v katerem, — kakor kaže vsebina tudi v „Novicah“ posamič razglaševana, — nahajajo raznovrstni strokov-

njaki obilo spomina vrednega truda, a opazovatelj jezikovega razvitka radosten vidi povse lep napredek.

Primerno bode o tej priliki, da se tudi „Novice“ okoristijo zrnca, najdenega v 28. zvezku že hvaljenega „Rada“.

Ondi namreč razlaga pravi ud akademije g. Veber hrvatske izreke po njeni slobodi, jednovitosti, razumljivosti, zorovitosti (intuitivnosti) in simetrije v primeri z latinsko in nemško. Povzemimo iz tega sestavka, kar pisatelj govorí o razumljivosti in simetriji, ker se prilega tudi slovenščini. Hrvatska izreka, tako učí gosp. Veber, ne trpí dveh predlogov (praep.) zaporedoma. Na mesto: „U od Hrvatah nastanjenoj zemlji“ mora se reči: U zemlji od Hrvatah nastanjenoj. *)

Takisto tudi hrvatska izreka ne trpí mnogo inciz, ko namreč izreko seka, temuč kedar je treba po več stavkov spojiti z glavnim, tedaj se ta dene ali s kraja, a drugi sledé za njim, ali v sredino, redkeje na konec. Da bi čitateljem stvar bolje pojasnil, napisal je gosp. Veber za primer hrvatsko perijodo, kakor bi bila po latinskih pravilih, ter pridodal ji isto perijodo v hrvatskem kroji. Po latinskem načinu bila bi: Kano što mora težâk (poljedelec), ako hoče da ne samo sebe i svoju družinu prehrani, več i druge dužnosti, koje ima prama državi, izpuni, marljivo raditi; isto tako i učenik, pripravljajući se za više zvanje, mora ne samo cielu školsku godinu marljivo učiti, nego i u praznicah nauke opetovati. Po naravi hrv. pa: Kano što mora težak marljivo raditi, ako hoče da i sebe i svoju družinu prehrani, pače izpuni i druge dužnosti, koje ima prama državi; isto tako itd.

Simetriji pa, o kateri se mnogim pisateljem niti ne sanja, po g. V. je to pravilo: Kadar si v enem stavku izrekel kako misel, recimo, s pridevnikom, posluži se tudi v drugih stavkih pridevnika za podobno misel; kadar si se v enem stavku poslužil katerega bodi časa, rabi isti čas tudi v drugih stavkih za enakošno misel, da si bi jo lahko izrekel tudi z drugim časom; kadar si v enem stavku glagol djal na konec, deni ga tjekaj tudi v vseh drugih podobnih stavkih; z eno besedo, gledaj da ti bode zlog v vsem simetrično razvrščen, ker brez simetrije ni lepote.

Za primer navaja iz Vukove pripovedke o razbojnikih, ki so mislili cerkev okrasti, naslednji izpisek: „O braćo, za Boga! Mi hodismo po gori i po vsakim mestima i danju i noćju, bismo se s ljudima i udarasmo na kule i dvorove, i ni oda šta se nepoplašismo do noćas od mrtvih ljudi! Ima li koji junak medju nama, da se vrati natrag, da vidi, kako je sad u onoj crkvi? Jedan veli: Ja neću; drugi veli: Ja nesmem; treći veli: Ja sam volij **) udariti na dest živih, nego li na jednoga mrtvog.“

Ali ni to krasno rečeno? vpraša pisec. In po čem? Edino po simetriji. Prevrnimo besedni red in vsa lepota se izgubí.

Toda na konci vendar dodaje, da se zaradi simetrije ne sme jeziku sila delati, niti da se ona sme s trudom iskati ili pretiravati, ker vsaka pregnana reč je grda.

Dodatek k spisu v poslednjem (43.) listu ad vocem: mestodržec. Tudi Mikl. starosl. slovar ima besedo: mestodržitelj, regionis praefectus, iz spisa sestavljenega o začetku XIII. veka.

Popravek. V prvem delu tega sestavka (stran „Novic“ 364) namesto: po staroslovenskem kraji čitaj: po staroslovenskem kroji.

*) „Novice“ so se že v 13. listu od leta 1873 oglasile zoper to grdobo; pa smo vendar ni temu davno zasledili v nekem listu: kuje postave: ki segajo v od Boga cerkvi dane pravice, namesto: ki segajo v pravice cerkvi od Boga dane. Kaj pomaga opominjanje, ko nas je toliko nemškutarjev, to je, nemški mislečih, če tudi slovenske besede rabečih! Reklo se je: ne pišite novošegni, ker je ta pridevnik nepravilnega kova in tudi ker beseda šega (običaj) drugim Slovanom ni znana, marveč po novi, zdanji navadi, dandanašenj, novodoben, novomoden, novočasen. Vendar ga najdeš v vsakem listu. Učilo se je: Pišite intelektualen, oficijalen itd.; tem bolj se kazi lep a v francoski e. Ako je ta nauk napačen, zavrni ga očitno, da se stvar dožene do resnice. Ako se pa prav učí, treba se je poprijeti tega, kar je prav.

**) Ja sam volij namesto: Ja volim (slov. „jaz bi rajši“.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

Predno o 12. seji nadaljujemo, sezimo nazaj na 11. sejo 15. oktobra, ker o tej seji še nismo poročali vsega. — Potrdil se je v tej računski sklep normalno-šolskega zaklada za leto 1874 (dohodki 12.936 gold. 89½ kr., stroški 12.936 gold. 89½ kr., konečni stan 59.953 gold. 17½ kr.) in proračun istega zaklada za leto 1875 (potrebščina 36.895 gold. 32½ kr., zaklada 19.104 gold. 12½ kr., primanjkava 17.791 gold. 20 kr., katera je pokriti iz deželnega zaklada). Važnejša opazka pri tej obravnavi se je storila le gledé topliške šole pri Zagorji, o katerej c. kr. deželni šolski svèt ni postopal strogo po postavi, ko je donesek za to šolo zahteval od normalno-šolskega zaklada; donesek se je za zdaj pač dovolil, al deželni odbor je dobil nalog, na tanko preiskati to zadevo, in v prihodnjem deželnem zborovanji poročati, ali in kako daleč sega pravica Topliške šole do doneska iz normalno-šolskega zaklada.

O poročilu deželnega odbora gledé premestenja c. k. okrajnega sodišča iz Planine v Logatec, ki je zdaj prišel na vrsto, naj omenimo poprej, da je deželni zbor in deželni odbor mnogokrat prosil c. kr. vlado, da naj poprej, ko misli za trdno premeniti sedež c. k. okrajnega glavarstva v Planini, zasliši mnenje deželnega zastopa. Toda zastonj; c. k. ministerstvo pravosodja je naznanilo deželnemu odboru, da se politični uradni sedež preselil bode v Logatec ter je poprašalo za mnenje o premestenji c. k. okrajnega sodišča. Vsled tega je deželni zbor sklenil, c. kr. vladi izreči obžalovanje, da se mu vkljub mnogokratni prošnji ni priložnost dala, svoje opravičeno mnenje naznaniti, predno se je za trdno sklenilo o uradnem sedežu c. k. okrajnega glavarstva, sicer pa ministerstvu misel izreči, da naj se tudi okrajno sodišče prestavi v Logatec, ker je želeti, da so vsi c. kr. okrajni uradi združeni na enem in istem kraji.

Potem se je dovolilo občini na Trati 33%, šolski občini Topliški 80% občinske priklade.

Gledé državnih dovoznih cestá h kolodvoroma v Postojni in v Logatcu, katera je c. kr. vlada vkljub dotične postave in vkljub odločnega ugovora deželnega odbora vendar-le izročila dotičnim cestnim odborom — je deželni zbor ugovor deželnega odbora popolnoma odobril, tudi sam izrekel, da je postopanje c. kr. vlade v tem obziru nepostavno in sklenil, da naj se z vsimi postavnimi sredstvi dela na to, da c. k. vlada z ozirom na jasno dotično postavo prekliče navedeno izročitev.

O načrtu nove občinske postave, katerega je deželni odbor predložil, razgovarjalo se je dolgo; bistveno vprašanje je bilo, ali naj se vpeljejo velike občine, kakor že leta 1869 sklenjeno, al naj ostanejo majhne občine kakor dozdaj. Ker je ta stvar in sploh občinska postava prevelike važnosti za našo deželo in je res želeti, da se vse naše razmere vnovič prav na tanko prevdarijo, predno se v tej reči odločuje, je deželni zbor sklenil, da naj deželni odbor skliče enketo,

namreč izvedence iz ljudstva in morda tudi izurjene uradnike, in da naj ž njimi dobro prevdarja načrt občinske postave zlasti tudi v tem obziru, ali so velike ali majhine občine koristnejše za našo deželo. Po nasvetu dr. Bleiweisa je deželni zbor tudi sklenil, c. k. vlado prositi, da naj prevdari, ali ne bi bilo koristno, namestu okrajnih glavarstev (Bezirkshauptmannschaften) postaviti politične komisarijate (Bezirkskommissariate), kakor so na Kranjskem bili pred letom 1850.

Potem se je potrdil proračun deželnega zaklada za l. 1875 (potrebščina 411.276 gold. 95 kr., zaklada 72.269 gold. 20 kr., primanjkava 339.007 gold. 75 kr.), da se primanjkava pokrije, naj se pobira 20% priklade od neposrednjega davka in 10% priklade od vžitnine gledé vina, vinskega in sadnega mošta in mesa; če bi pa vendar še kaj primanjkavalo, se smé od javnih obveznic deželnega zaklada toliko začasno zastaviti, da se dobode posojilo 100.000 gold. — O tej priliki je deželni odbor dobil nalog, na to delati, da bi stroške žandarmerije prevzela država. — Dalje so se podpore dovolile, in sicer: slikarju Martinu Umeku 200 gold., — slikarju Janezu Šubicu 250 gold.; povrh tega je deželni zbor Šubicu izrekel svoje zadovoljstvo z napredkom v slikarstvu in naročil je dežel. odboru, priporočati tega domačega umetnika c. kr. ministerstvu za nauk za podelitev državne podpore. — Slikarju Šimnu Ogrinu se je dovolilo 100 gold., podpiralnemu društvu slavjanskih dijakov v Gradcu 100 gold., in društvu tehnikarjev v Gradcu 100 gold. podpore. — Prošnje rudarskih akademikov v Ljubnu, dijaškega Dunajskega konvikta in gozdarja Franca Paderja za podporo se niso vslišale.

Prošnje Vipavske občine, da naj bi se vplačanje neke 25% priklade vstavilo, potem občine na Vačah gledé ceste od Klančarja do Goleka, vpokojenega ljudskega učitelja Alojzija Skraber-ja v Zatičini za podporo, in občine Col, Šturije, Ustje, Slap in Vipava, da bi se koze, te škodljive živali odpravile na Vipavskem, so se izročile deželnemu odboru v rešitev.

Prošnja vasí Knežak, Beč in Koritnice, ter prošnja Šneperske grajščine se izročí c. kr. vladi v rešitev z dostavkom, da naj se brž ko mogoče končajo vse obravnave v servitutnih zadevah. Konečno se tudi prošnja občine v Dragi zavolj odpisa davkov priporoča c. k. vladi, ob enem pa tudi deželni komisiji za uravnavo zemljiškega davka.

O 12. seji 16. oktobra poročamo še to-le: Za deželno-odbornega namestnika iz kurije velikoposestnikov namestu Franca Rudeža se je izvolil pl. dr. Robert Schrey. Za ude c. kr. deželne komisije za uravnavo zemljiškega davka namestu barona Apfaltrerna, Kozlerja in dr. Razlaga so se izvolili dr. Karol Ahačič in deželna poslanca dr. Poklukar in Robič, za namestnika v isto komisijo se je izvolil deželni poslanec dr. Zarnik namestu Kotnika.

Po nasvetu pl. dr. Schrey-a je deželni zbor privolil, da se 130 □ sežnjev deželnega dvornega vrta odstopi mestni občini Ljubljanski v razširjanje ceste po Gradiši, toda le s tem pogojem, da mestna občina zid vrta na svoje stroške nazaj pomakne in da sklep dobode cesarsko potrditev. — Sprejel se je potem po nekaterih premembah zlasti gledé slovenskega teksta od c. kr. vlade predloženi načrt stavbenega reda. Ker je bil slovenski tekst postave prav slab in ker so vladne predloge postav sploh v slabi slovenščini pisane, je posl. Murnik nasvetoval resolucijo: C. k. vlada naj skrbi, da se vprihodnje načrti postav v dobri slovenščini predložé deželnemu odboru, kar je obveljalo.

Vsled poročila o deželno-odbornem delovanji za razdobje od 1. novembra 1873 do konca junija 1874 je deželni zbor storil različne sklepe. Sklenil je namreč, da naj se c. k. vlada naprosi, za pospeševanje izvršitve postave za napravo novih zemljiških knjig skrbeti; — ukazal je deželnemu odboru, po vsi moči se potezati za to, da se tudi Radoljškemu okraju po razmeri preobloženja odpiše zemljiški davek; čeravno je Deschmann temu nasprotoval in odločno zagovarjal, da naj se sploh davki nikjer ne odpišejo. — Dalje je deželni zbor sklenil, c. kr. vlado naprositi, z obzirom na obžalovanja vredne razmere na Gorenjskem in Notranjskem po vsi moči si prizadevati, da se zavlečene obravnave zavolj odveze in uravnave zemljiških služnosti kar najhitreje končajo. — Dalje je deželni zbor ukazal deželnemu odboru, po primernih sredstvih ljudstvo na to napeljavati, da si vsaj poslopja zavaruje zoper škodo požara in tudi v dogovor stopiti s knezoškofijskim ordinarijatom, da se farna poslopja primerno zavarujejo. — C. kr. vladi je deželni zbor izrekel hvalo za obilno ubogim Dolencem iz državnega zaklada dovoljeno podporo 30.000 gld. — Potem je deželni zbor naročil deželnemu odboru, skrbeti za cestno zvezo med Litijo in Dolenskem s posebnim obzirom na črto čez Lipinsko Bukovje in tudi skrbeti, da se Krško-Grosupeljska cesta pripravi za javno rabo. — Gledé Litijskega mostú čez Savo je deželni zbor pohvalil deželni odbor, da se je tako krepko branil, navedeni most od vlade prevzeti v deželno oskrbovanje. — Dalje je deželni zbor dovolil, da se upravniku posilne delalnice, kakor leta 1874 tudi vprihodnje po 100 gold. odškodnine na leto izplača iz norišno-stavbenega zaklada za vrt, ki ga je odstopil norišnični podružnici. — Gledé okrajnih blagajnic je deželni zbor sklenil, vlado poprositi, da naj tudi še l. 1875 ostanejo. — Potem je dotični odsek še nasvetoval ta-le predlog: Deželni odbor odločno protestira zoper odstranjenje slovenščine na učiteljski vadnici, na Kranjski realni gimnaziji in na realki v Ljubljani. Dasiravno je Deschmann ta predlog spodbijal, vendar je obveljal pri glasovanji.

Horakov predlog gledé dovoljenja 30% hišnega davka za vzdržavanje poslopij se je izročil deželnemu odboru s tem, da naj stvar na tanko prevdarja in potem napravi peticijo na državni zbor. — Razlagov predlog zavolj uravnave reke Krke od Belecerkve do Krškevasi se je izročil deželnemu odboru s tem, da naj v dogovoru s kmetijskimi podružnicami, z dotičnimi župani in sploh z izvedenci prevdarja, al in na koliko bi bila navedena uravnava kmetijstvu koristna ter prebivalcem dotičnim všeč.

Gledé železnic je deželni zbor ponavljal svojo že mnogokrat storjeno prošnjo, da naj c. kr. vlada pospešuje napravo za vojvodstvo Kranjsko in za vso Avstrijsko deželo sploh velevažne železnice iz Ljubljane v Karlovec s posebnim ozirom na Novomesto; — ponavljal je tudi prošnjo, da naj vlada pospeševa napravo za našo deželo tudi velevažne železnice iz Trsta v Loko in da naj pri nadaljevanji železnice iz Loke na severne kraje gleda posebno na to, da se po najkrajši poti doseže zveza Trsta s severom, in ker se to najbolje doseže, ako se Loka s cesarjevič Rudolfovo železnico v Celovcu ali v Lauendorfu zveže, naj bi vlada pri odločevanji te železniške črte gledala posebno na najmarljivejši obrtniški trg „Tržič“.

O peticijah občine Konjiške in občine Šent-Lamberške o cestnih zadevah je deželni zbor veleval deželnemu odboru, da naj učini, kar je potreba, da se cesta od Litije do Polšnika oziroma črta od Litijskega mostu do Save preloži če treba tudi na Ponoviško cesto,

da se brod na Savi pridobí in zagotovi za javni promet in če je vsemu temu treba deželne postave, da predloží tako postavo prihodnjemu deželnemu zboru. — Prošnja navedenih občin, da bi se cesta od Save čez Mošenik in St. Lambert do Zagorja vvrstila med okrajne ceste, se ni vslišala. — Prošnja obrtnikov in prebivalcev v Belipeči zavolj naprave dovozne ceste k železniški postaji v Radečah se je izročila deželnemu odboru v obravnavo v smislu dotične postave.

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Za Španjsko armado* se na Ogerskem nakupuje 3000 konj. Tudi na Angleškem se kupujejo. Vse to je znamenje, da v ti nesrečni deželi boj ne bode še tako kmalu prenehal.

* V Berolinu je v polku cesarja Jožefa 76 vojakov za trihinoso bolnih. Trihinoza je tista grozovita bolezen, ki jo človek dobí, če je s suhim mesom ali klobasami povžil tistega črva, ki mu je „trihina“ ime in se v prešičih zaredí enako ikram.

* *Kako se madjari.* Kanoniki Vesprimski so dobili povabljenje, naj bi svoja slovanska in nemška imena spremenili v madjarska, na pr.: Cečinovič v Kemenes, Pečla v Palotai, Štefan Gulden pa dekan Gulden v Forintov, in konečno profesor v semenišču Wünsch v Fejevari. Tako se množi narod madjarski, pristavlja „Našinec“ št. 125.

* *Zavolj kuge*, ki se neki na Ogerskem in Hrvatskem nahaja, je tukaj meja zaprta, in vojaki na straži nastavljeni. V nedeljo 8. novembra zjutraj grejo štajarski tesarji, ki so bili na Ogerskem na delu, domú. Na meji se eden izmed njih spré s stražečim vojakom, zarad česar, se še gotovo ne vé, a vojak nastavi puško, ustrelí za njim in ga tako nesrečno zadene, da se tesar le še 5 stopinj storivši s klicem: „Jezus, jaz moram umreti!“ mrtev zgrudi na tla. Revež zapustí ženo z dvoje otrok. Ali je bilo ravnanje vojaka postavno ali ne, bo preiskava dognala. „Slov. Gosp.“

* *Kaj nemškutarji pravijo k tej razsodbi?* Nadvojvoda Rainer, poveljnik deželne brambe takraj Litave, je bil tudi v Sučavi, v Bukovini, kjer se mu predstavi med drugimi tudi učiteljstvo Rumunske, grško-iztočne gimnazije. Na vprašanje vojvode, v katerem jeziku da se v gimnaziji podučuje, odgovoré profesorji, da — v nemškem! Nadvojvodi se to vendar prečudno dozdeva ter vpraša na dalje: „Pa vsaj imate vštricnih razredov, v katerih se v rumunskem jeziku podučuje?“ Žalostnega obraza rečejo profesorji, da tudi paralelk z narodnim učnim jezikom ni! — Na to reče nadvojvoda ves nevoljen: „To je prečudno stanje; mislil sem, da se na tej gimnaziji v Rumunskem jeziku podučuje, ker si vsako ljudstvo najlože v svojem maternem jeziku potrebnih vednosti pridobi!“ Postavi, bralec — piše „Slov. gosp.“ — povsod namesto „Rumunskega“ slovenski jezik, in najdeš z nadvojvodo žalostno stanje naših gimnazij.

Naši dopisi.

Iz Zagreba. — Veselo poročilo vam morem poslati o številu dijakov, ki so se vpisali v tri fakultete našega vseučilišča, in ktero znaša skupej 270. V fakulteto juridično namreč se je vpisalo 160 rednih in 7 izvanrednih, skupej tedaj 167; — v filozofično fakulteto 18 rednih in 4 pa izvanrednih, — v bogoslovsko 7 rednih in 74 izvanrednih, skupaj tedaj 81.

V Gorici 15. nov. — Primeri se večkrat, da profesorji, šolski ravnatelji itd. o takem času umrjejo, ko jim tovariši in učenci ne morejo izkazati poslednje častí. Tako se je zgodilo tudi tukajšnjemu ravnatelju državne više realke in deželnemu šolskemu nadzorniku ranjcemu Ferd. Gatti-u. Umrl je 4. septembra t. l. — 5 dni po sklenitvi šolskega leta. Pri veličastnem pogrebu 6. septembra je bilo le malo profesorjev in učencev. Zatorej je bila prva skrb realkinega učiteljstva koj po začetku novega šolskega leta, napraviti svojemu pokojnemu direktorju spominsko svečanost. Dne 12. novembra je bilo v prvostolni cerkvi slovesno mrtvaško opravilo vpričo vseh realkinih in druzih srednješolskih profesorjev, vse mladine više realke in obilne množice druzih ljudí. Pričujoča je bila tudi rajncega ravnatelja družina in žlahta. Mašo in eksekvije je pel nadškofov srednješolski komisar za vérstvo, mons. kapiteljski dekan dr. Dom. Castellani. Mrtvaški oder so kinčali 4 venci s primernim napisom. Poleg odra na obeh straněh je stalo 8 črno oblečenih odraslih dijakov z bakljami. Petje na koru je spremljala instrumentalna muzika. Tako se je častil spomin moža obče znanega in spoštovanega v našem mestu. Nasprotnikov se mu ni manjkalo in tudi po slovenskih časnikih je bilo mnogokrat brati njegovo imé. Kritika mu ni prizanašala — ali je pa bila vselej pravična — naj prašajo zdaj sami sebe njegovi nasprotniki na preranem grobu njegovem. Jaz naj opomnim le to-le troje. Slovenščine se je ranjki vodja, odkar je bil nadzornik, tako marljivo učil, da je slovnico bolje poznal, nego marsikateri slovenski „profesor“. Slovenske tekste šolskih postav je malokateri Slovenec tako pretresal kakor on. V vérskih rečéh se je vêdel v sedanjih težavnih časih in v težavnem svojem položaji prav previdno in taktno. Da-si tujec, znal je naše narodne in vsakoršne posebnosti tako ceniti in spoštovati, da se je — rekel bi — v 20 letih ves pogoričanil. In, če se nahaja v njegovem uradnem delovanji kaj, kar se znabiti s tem, kar trdim, ne vjema, treba vedeti, da možje v njegovem stanji morajo marsikaj storiti — na komando. Pod zemljo ga je spravila služba in menda neke neizpolnjene nade, katere bi se bile pa brž ko ne — ko ne bi bil umrl — v kratkem uresničile. — Viša realka je gotovo sama sebe počastila, ko je rajncemu gori omenjeni dan poslednjo čast izkazala. — Za srednji šoli se je letos več učencev oglasilo, ko prejšnjih let; za vsako po blizo 80. Tudi v pripravljavnico za gimnazijo in realko je sprejetih neki čez 100. Čudna prikazen je pa ta, da je razmerje med učenci v narodnem oziru od lanskega leta sem poprejšnjemu čisto nasprotno. Dvema tretjinama Lahov (in peščici Nemcev) nasproti stojí v I. razredu gimnazijskem ena tretjina Slovencev. Na realki je razmera menda še neugodniša. Kje so naši slovenski otroci? Domá. Glavni vzrok, da jih ni v srednjo šolo, je pomanjkanje 4razrednih slovenskih ljudskih šol na kmetih ali v slovenskih trgih. Jaz mislim, da bi bilo treba vse žile napeti, da dosežemo vserazrednih šol na Slovenskem, iz katerih bi prestopali otroci bodi-si naravnost v gimnazij in realko, ali pa vsaj v njuno pripravljalnico. Več o tem drugi pot. — Morilca Bračarskega duhovnika Marcolini-a so zasačili. Nek mizar iz Karmina je, ki ima rajncega sestrično (?) za ženo. — V naši „Nici“ se vreme ni kaj lepo obnašalo te dni. Drevje še zeleno (in le deloma rumeno) — pa sneg! Po bližnjih gorah leží sneg skor do srede; tudi v mestu je priletel. Burja je bila huda, pa ne prav mrzla, kakor po zimi. Danes je spet lepo.

Iz Štajerskega. — Sadjerejcem našim bo gotovo všeč, da zvedó, da pri Tomažu Spindlerju v Mali

nedelji dobíjo žlahnega sadnega drevja večidelj jabelk mošancgarjev, pol drugi seženj visocih, do 3 palce debelih po 30 — 50 kr. — Isto tako bo sadjorejcem zanimivo slišati, da je G. J. Janda, trgovec z železom v Ptuju, dobil enoletni privilegij za zboljšano grozdno mečkalo.

Iz Celovca. — 11. dan t. m. nam je nemila smrt vzela prečastitega gospoda Karola Dürnwirth-a, spirituala v semenišču in knezoškofijskega svétnika, vrlega podpornika društva sv. Mohora, še le 46. let starega. Blagi spomin gotovo ostane zasluženemu možu v naši domovini.

Iz Celovca. 22. nov. — Res prav veseli človeka videti, ako se pri vojakih zlasti z novinci lepo ravna, ker imamo mnogo nasprotnih izgledov. V tem obziru zasluži gosp. stotnik Komelj, ki je tukajšnje vojaške kontrolne zbore vodil, vso pohvalo, katero mu je „Kärnt. Bl.“ že izrekel. On je ravnal z reservisti prav po očetovsko z ljubeznijo, ne pa s tisto surovostjo, ki se je žalibog dozdaj še pri vojakih tako pogosto nahajala. Pa še nekaj druzega, kar sem zvedel, naj Vam tu poročim. Pri kontrolnem zboru v Podkloštru je hotel župan šuntati zoper župnika zavolj poročnega lista nekega reservista. Pa omenjeni gospod stotnik ga je hitro ustavil rekoč, da tu ni kraj, kjer bi se take reči uganjale. Prav tako!

Iz Postojne 15. listop. — Pretekli torek je c. kr. vladni načelnik iz Planine prišedši tukajšnjo c. kr. okrajno glavarstvo nadzoroval. Pripovedujejo, da dela in opravila posamesnih uradnikov je na drobno pregledoval, ter se pri tem zeló izvedenega moža pokazal. Ne bilo bi pa napačno, ako bi se c. k. vladni načelnik včasih tudi v kako vas potrudil in ondi s poljedelci nekoliko občeval, kjer bi vse na tanko pozvedeti mogel, ali gosposke pravičnim željam ljudstva vstrezajo ali ne. V bornih vaseh, ne pa na sedežih okrajnih glavarstev se zvedó rane ljudstva. Pozvedel bi pa tudi ondi najbolj zanesljivo: kako se je obnesla letina? ali bo zadostila potrebnemu živežu ljudstva, in ali in kako bo mogoče primanjkljej nadomestiti? Letina sicer ni bila slaba, al kaj pomaga, ker so jo poljedelci komaj pričakovali, in to, kar bilo je le mogoče, prodali, da poplačajo dolgove v štacunah, kodar so zarad lanske slabe letine večidel vsi živež na upanje jemali. In zopet bode tesna za živež, kajti poglavitni pridelek — krompir — večidel gnije; zopet bodo kmetovalci primorani na prihodnjo letino dolg po štacunah delati; s čem hočejo pa cesarske davke poplačati, in s čem si drugih za družino neobhodnih potrebščin omisliti? V naših notranjskih krajih od leta do leta prihaja veča revščina, ker ni nobenega pristranskega zaslužka, kmetije so pa po večem le majhine in se pridela le v dobrih letinah komaj toliko, da se družine preživijo. Vkljub temu se pa davki s silno ostrostjo iztirjujejo! — Vremenski prerok jo je zarad snega vendar-le zadel. Pri nas je snežilo od četrtka sem do danes skorej neprenehoma; nalatelo se je precej snega, zameti so pa od 4 čevljev do celega sežnja visoki, ki jih je bobneča burja včinila; danes je mirno, in ne sneží več.

Iz Poljanske doline na Gorenskem 22. nov. — V Dolinčičah Javorske fare se je te dni prikazal zopet črni vrančni prisad (Milzbrand), za katerem je že dvoje goved in dvoje ovac pocepalo, več pa je bolnih.

Novomesto 22. nov. T. (*O osnovanji kmetijske šole na Kranjskem*) se je že veliko pisalo in govorilo. Tudi so se že za to stvar primerna posestva ogledala in eno teh posestev na Dolenskem blizo Novega mesta se je posebno za to stvar primerno spoznalo. Čuje se, da se je posestnik te grajščine o prodaji svojega posestva skesal. To bi utegnilo ustanovljenje jako potrebne gospodarske šole zopet ovirati; treba je torej, da se drugo, za to sposobno posestvo najde, katero bi vsem tirjatvam, katere se na gospodarsko šolo stavijo, zadostovalo. Ni dvoma, da je na Kranjskem še kako tako posestvo in se zato za-nj ne ve, ker ni bilo deželnemu odboru za kup ponudeno. Med drugimi takimi posestvi, katero se z vsemi potrebnimi sredstvi za naredbo kmetijske šole odlikuje, je grajščina Hmelnik poleg Novegamesta. — Ta grajščina je od Novega mesta poldrugo uro oddaljena in ima čez 900 oralov zemlje. Oziroma na razno rabljenje zemlje je 600 oralov lepega gozda, 200 oralov rodovitnih njiv in travnikov, 28 oralov lepih z žlahnimi trtami nasajenih na v vinskih krogih dobro znani Trški gori ležečih vinogradov, na ostalih oralih so pašniki. Gozdarski šoli bi posebno obili lepi gozdi služili, na kar se mora posebno ozir jemati, ker na Kranjskem so že lepi gozdi redka prikazen. Tudi prostori za umetno ribštvo se znajdejo na omenjenem posestvu. Graščinsko poslopje je prostorno in bi popolnoma vsem zahtevam vstrezalo. Tudi lepa gospodarska poslopja so v najboljšem stanji. Njive, travniki, vinogradi in 300 oralov najkrasnejšega gozda so arondirani in tudi drugo je le kako dobro uro od graščine oddaljeno. Ker bi bil morebiti ta kompleks za kmetijsko šolo prevelik, je posebne vrednosti to, da se tukaj zemljišče, paša, nastelja itd. prav lahko prodaja in v najem daje in se dobro plačuje. Lega grajščine je na samem in precej visoko s krasnim razgledom okoli. — Jaz bi ne omenjal tega posestva, al čul sem, da je na prodaj; naj bi sl. deželni odbor to pozvedel.

Iz Mozlja 23. nov. (*Zahvala.*) Prejel sem še poznejše za tukajšnje pogorelce od visokočast. g. Kočevskega dekana 4 gold., iz Starega trga pri Poljanah 7 gold. 20 kr., iz zgornjega Tuhinja 6 gold., iz Koprivnika 15 gold. 96 kr., iz Škofje Loke 3 gld. in z Breznice 6 gold., za katero pomoč se v imenu nesrečnih srčno zahvaljujem.

Matija Torkar, župnik.

Iz Ljubljane. — Največ govorice je zdaj tukaj o volitvah za kupčijsko in obrtnijsko zbornico; o tem pa, kakor naš današnji list na drugem mestu kaže, vitez Vestenek zvonec nosi, ki je včeraj celó v državnem zboru Dunajskem prišel na vrsto; naši poslanci so namreč zarad njega enako interpelacijo stavili na ministerstvo, kakor jo je stavil naš deželni zbor na deželno vlado — pa nobenega odgovora dobil.

— Ker ravno zdaj subvencijski odbor razsoja prošnjike za ovce (prošnjikov je 50) in gosp. Šolmajer gre prve dni prihodnjega meseca na Koroško Trbiških in Jezerskih ovac nakupavat, zato naj bodo tisti ovčerejci, kateri jih dobodo, v sredi meseca decembra pripravljeni, nemudoma po-nje priti.

— („*O banki Sloveniji*“) se piše „Slov. gosp.“ to-le: Do 5. t. m. bilo je za 950 delnic po 15 gld., za 10 po 20 gld., za 130 po 30 gld. in na račun še več delnic 500 gld. vplačanih, tedaj vsega skupaj 18.850 gld. Zavarovanje proti ognju in za življenje je neslo brez protizavarovanja meseca oktobra 6869 gold. 64 kr. — Stroški za uradnike, kterih prvotno število 36 se je na 15 znižalo, znašajo vsak mesec 1200 gld., poštni in uradniški stroški z nagrado g. podpredsedniku in glavnemu zastopniku za Česko vsak mesec od 4—500 gld. Iz Českega in Moravskega, kjer se je za prejšnje podružnice nepremišljeno silno veliko potrošilo, agenti pa nam niso denarjev pošiljali, pride zdaj vsak dan kaj denarja, ker mora glavni zastopnik neprenehoma okoli potovati in agente nadzorvati; police se tudi vse neposredno v Ljubljani napravljajo, tako da so nevarnosti zgube, kolikor le mogoče, odstranjene.

Gosp. Debevec, izveden trgovec, je zdaj duša naši banki; on ima glavno vodstvo v rokah, drugi delajo kot načelniki vsak v svojem oddelku. — Vest v dunajskem listu „Vatld.“ in tudi v „Gr. Volksbtatt-u“, da se bodo 15. t. m. neveljavne spoznale tiste delnice, na katere se ni doplačalo 20 gld., ni resnična, ker končni obrok stavljati ima pravico le opravilni svèt, in preden se to nepreklicljivo zgodi, se bo v slov. listih naznanilo. — Ker se je za ustanovljenje naše banke, posebno še pa za nepremišljeno vpeljanje poddružnic sè stalno plačo in preveliko število uradnikov v Ljubljani, potem za preimenitno upravo v bankinih prostorih itd. preveč denarja potrošilo, je to mnogo delničarjev osupnilo ter so mislili, da se niti 10.000 gld. doplačila na delnici ne bode dobilo. Zgornji izkaz kaže, da je že več kakor tretjina delnic doplačanih in nadjati se je, da se do 20. grudna še mnogo delničarjev za doplačilo odloči, ter se zgube že vloženih denarjev ognejo. Tako si za domovino gotovo koristen zavod rešimo, ako ga vsak pravi domoljub blagodušno podpira in se ne spodtika več nad prvotnimi zmotami pri vstanovljenju. Bili smo Slovenci v tej stvari začetniki in — bridka skušnja nas je hvala Bogu zmodrila.

— (*Opomin delničarjem banke „Slovenije“.*) Ker za doplačevanje na delnice banke „Slovenije“ tretji obrok (termin) za prvo polovico 18. decembra, — prvi obrok (termin) za doplačilo druge polovice pa 20. decembra tega leta izteče, naj delničarji ne odlašajo dalje doplačil svojih, kajti odlašanje tako ovira novo oživljenje in napredek banke domače, pa si škoduje tudi sam sebi, kdor pravi, da ne doplača nič. Banka naša je podobna mlademu in sicer čvrstemu bolniku, ki se popolnoma spet ozdravi, če ga zdravniki ne zapustijo in mu svoji domači ljudje postrežbe ne odrekó. Ne zapustimo tedaj banke naše!

— (*V Krškem*) je bila 12. dne t. m., kakor naši bralci že vedó, očitna dražba 17 Muriških goved, katera je iz državne podpore za družbo kmetijsko kupil gosp. odbornik Seunig. Po poročilu njegovem se je zbralo tisti dan mnogo kupca v Krškem in prodana je bila živina na različne kraje in večidel prav umnim živinorejcem. Za ta veseli izid licitacije ima se družba kmetijska po poročilu gosp. Seuniga zahvaliti zdatnemu razglasu te licitacije po predstojniku Krške kmetijske podružnice gosp. dekanu Polaku.

— (*Naša rojakinja gospodičina Helena Pesjakova*), hčerka slavnoznane naše pisateljice Lujize, čedalje bolj sloví, in se že kot pevkinja v velikih operah vvrstuje prvim umetnicam na nemških gledališčih. Iz Hanovera, kjer pa je sedaj v dvornem gledališču, poroča časnik „D. ö. Th. Ltg.“ o gromovitem aplavsu, ki ga je dobila kot Agatha v operi „Freischütz“, in kako se občinstvo zeló veselí slišati jo v operah „Faust“, „Hans Heiling“, „Norma“ in „Robert der Teufel“. Radostni slišimo take glase polno hvale o rojakinji, ki nas je prvikrat očarala v čitalnici naši, ter smo ž njo vred ponosni na tako sijajni vspeh njen. — Radovali smo se tudi o veliki pohvali, s katero je tudi naša rojakinja pl. Neugebauerjeva pela v velikih operah na narodnem gledišču Zagrebškem, in veseli smo zdaj, da se je posrečilo našemu dramatičnemu društvu, pridobiti jo slovenski „Taliji“.

— (*Zoper znano interpelacijo*) in zoper to, kar je dr. Zarnik v deželnem zboru rekel o deželni učiteljski konferenci, nabirajo glave te konference, katere vse to zeló skli, pri tistih učiteljih, ki so se konference vdeležili, podpise za neki protest. Kak bo ta „protest“, to že naprej vemo. Ugovarjal bo gotovo najbolj temu, da so se učitelji pri zborovanji in sklepanji strahovali ali terorizirali. S tem pa resnica ne bo ovržena. Terorizirani so bili, to je gotovo, če tudi ne z besedo. Saj je bila že soparica v dvorani taka, da je učiteljem sapo zapirala, če bi tudi še učiteljskega „strahu“ Pirkarja in mogočnjaka Gariboldija ne bilo v nji. Kdor pozná veči del naših učiteljev, ki so po vsem reveži, bo vedel, kako takemu revežu tesno prihaja, če vidi pred sabo kakega nadzornika, kako se bojí, da ne bi se mu zameril niti z besedo niti z dejanjem, kajti dobro mu je znano, da imajo ti gospodje za vsako opozicijo kaj dober spomin. Terorizira se pa ne le z besedo, marveč tudi z migljejem, hudim pogledom in z enakimi znanimi domačimi pripomočki. Kdor si upa toraj trditi, da učitelji pri deželni šolski konferenci niso bili strahovani ali terorizirani, temu se po vsi pravici sme vsak v zobe smejati. In protest, ki se na ta način s podpisi polni, ali ni zopet le teroriziranje učiteljev? Kajti kateri bo imel pogum ne podpisati ga, če mu ga pošljejo glave „Lehrervereina“?

— (*Razpisane ustanove.*) 1. Janez Bernardini-eva s 60 gold.; 2. Jurij Thalmeiner-jeva z 61 gld.; 3. Jak. Šilingova s 63 gold.; 4. Jan. Jošt Weberova z 79 gld. Vse štiri so za meščanske hčere Ljubljanske, ki so se 1874. leta omožile.

5. Janez Nik. Krašoviceva s 63 gold. za revnega kmetovalca iz Šentpeterske fare v Ljubljani;

6. Jakob Anton Francojeva s 40 gold. za pošteno in revno meščansko dekle, ki se misli omožiti.

7. Jožef Feliks Syn-ova z 48 gold. 30 kr. za najrevnejše deklice Ljubljanske.

8. Janez Kovačeva s 151 gold. za 4 ubožne očete ali vdove, ki imajo nepreskrbljene otroke.

9. Od neznanega dobrotnika vstanovljena ustanova s 50 gold. 40 kr. za 4 revne posle, ki so zvesto služili in ne morejo več služiti.

Prosilci naj svoje prošnje oddajo pri mestnem magistratu do 15. decembra t. l. Prošnje za 1., 2., 3., 4. in 6. ustanovo morajo imeti tudi kolek za 50 krajc.

Pogreba umrlega gospoda dr. J. Orla 19. dne t. m. se je vdeležilo veliko mestjanov vseh stanov in pevski zbor narodne čitalnice, katere večletni odbornik je bil, mu je skazal posledno čast s petjem mile nagrobnice; — vse to so dokazi, kako spoštovan je bil ranjki v vseh krogih. Neutrudljivo delaven bil je dr. Orel vzlasti na polju kmetijstva in to še posebno o umnem obdelovanji močvirja Ljubljanskega; družbi kmetijski bil je 40 let ud in večidel tega časa njen jako delaven odbornik, „Novicam“ pa marljiv dopisnik. Da je bil gledé na svoje zasluge na polju kmetijstva od Njegovega Veličanstva poslavljen z zlatim križem za zasluge, bilo je le pravično priznanje izvrstnega rodoljuba. Sicer pa smo z dr. Orlom tudi v grob položili značajnega rodoljuba, ki je za narod svoj trdno stal kakor Kraška skala. Bodi mu večni spomin!

— (*Deželna vlada Kranjska*) je naznanila, da se imajo nabirati milodari za pogorelce v Mozlju na Kočevskem.

— (*Imenovanje.*) Mestni magistrat je imenoval dr. Kovača za mestnega fizika (Stadtphysicus), toraj se ne bo več imenoval „zdravnik za uboge“ (Armenarzt).

— (*Živinska sejma*) v Kočevji in Turjaku 30. dne t. m. sta zarad goveje kuge prepovedana.

— (*Nove ulice.*) Sliši se, da misli magistrat Ljubljanski kupiti Urbasovo hišo na Šentpeterskem predmestji ter narediti tam ulice do kolodvora.

— (*Kako so okrajnega šolskega nadzornika viteza Gariboldija čakali, pa ga ni bilo.*) Iz Šentvida nad Ljubljano se „Slov.“ poroča: Koliko je nekterim novošegnim šolskim nadzornikom res za ljudske šole in njih napredek mar, to smo videli pri okrajnem nadzorniku pl. Gariboldiju, znanem patronu „Laib. Schulzeitung-e.“ Naš krajni šolski svèt je bil pretekli teden zavoljo važnih reči sklical sejo ter jo tudi, kakor gre, naznanil okrajnemu nadzorniku pl. Gariboldiju, da bi prišel k tej seji. Udje krajnega šolskega sveta se zberó prvi dan in čakajo, a Gariboldija ni; zberó se drugi dan, povabši vnovič Gariboldija, a čakajo zastonj; vabijo ga tretjič, se zberó in čakajo, a Gariboldija tudi tretji dan ni k seji. Taka brezozirnost je res nezaslišana. Misli li gospod vitez-nadzornik, da nimajo udje šolskega sveta nič druzega opraviti nego čakati, da se bo enkrat njemu zljubilo priti k seji?! Ti udje so kmetje in obrtniki, kterim je čas denar; če ne delajo, nič ne zaslužijo, ne vlečejo plače, če tudi nič ne delajo, kakor n. pr. šolski nadzornik vitez pl. Gariboldi, kateremu teče plača, če se prav za par mesecev za peč vleže. Kdo li bo z veseljem opravljal posel krajnega šolskega sveta, če se tako dela ž njimi! Mar misli ta plemenitaš, da smo njegovi hlapci?

— (*Učiteljski „strah“*) dež. šolski nadzornik Pirkar čuti še vedno rano po znani interpelaciji mu vsekano, zato si naroča od vseh strani „flajštrov,“ s katerimi bi jo zacelil. Tak „flajšter“ mu je bila izjava Cirkniškega učitelja Dermelja v „Laib. Schulztg.“, obrnjena proti temu, kar je dr. Zarnik v deželnem zboru o vedenji Pirkarjevem v Cirkniški šoli pravil. Dermelj namreč s svojim podpisom zatrjuje, da je vse, kar je dr. Zarnik povedal, izmišljeno. Vendar ima ves ta preklic ali ugovor nekaj prisiljenega na sebi, človeku, ki to bere, se zdi, kakor da bi se učitelju hlačice tresle, ko je to pisal, ker je videl „strah“, namreč Pirkarja s kazalcem desnice mu — prijazno, se ve dá — migajočega, na tej, a svojo družino na oni strani. Taka prikazen je gotovo tako navdušila gospoda učitelja, da mu je to, kar je pisal, prav iz srca šlo. Kdor tega ne verjame, naj pa poskusi. Zato je Pirkar tudi popolnoma opran, kolikor se namreč kaka umazana reč v mlaki, kakor je „Schulztg.“, oprati more. Zdaj vsak človek previdi, da je vse, kar se je Pirkarju očitalo, grdo obrekovanje in da je on to, kar sta „Laib. Schulztg.“ in „Tagblatt“ o njem pravila, namreč nepristransk in z vsemi vednostmi dobro podkovan „šulman.“ Le pri nas, ki smo taki hudobneži in nevošljivci, da ne pustimo nekaterim „šulmanom“ ne pravične kocinice, smo tako krivični in slabomisleči, da nam, če kaj tacega beremo, kakor je učitelja Dermelja izjava, nehoté že na misel pride tisti „španjski čevelj“, s katerim so se nekdaj grešniki prigovarjali, da so povedali, kar jim iz konca ni koj na misel prišlo in kar so Nemci „Folter“ imenovali.

— („*Narodna tiskarna*“) je sklicala za 30. t. m. občni zbor delničarjev, katerim bo odbor dal v pretresanje (oziroma potrjenje) prodajo Mariborske tiskarnice, da se poplačajo dolgovi, ker iz posojila ne bo nič. Ugibalo in sklepalo se bode tudi, kako časniku „Slov. Narodu“ na noge pomagati, ker tako ne gre dalje.

— (*Kje je ustava?*) Tako pač sme prašati časnik „Slovenec“, čegar odgovorni vrednik g. Pevec je bil pretekli četrtek pri okrajni sodniji na podlagi objektivne razsodbe obsojen na 8 dni zapora in 300 gld. zgube na kavciji. Objektivno postopanje zoper časnike namreč zadeva po postavi le časnik sam, katerega policija pograbi in sodnija potem vniči, ne da bi se zoper vrednika ali druge osebe kaka preiskava vpeljala. Dalje spadajo vse časnikarske pregrehe pred porotnike, to je dokazal sijajno pri tožbi gosp. župnika Jarca „Tagblattov“ zagovornik dr. Suppan; to je takrat tudi deželna sodnija pripoznala, izrekši, da ni kompetentna za take sodbe. Ta slučaj tedaj, ki se je primeril „Slovencu“, da se namreč na podlagi objektivne razsodbe preganja odgovorni vrednik, je dozdaj edini v Avstriji, nima še para; zato se je pa tudi zagovornik obsojenca, gosp. dr. Costa, zoper tako razsodbo pritožil do više stopinje. Gledé na tako čuden slučaj naj bo tudi nam dovoljeno ponižno vprašanje: Čemu li imamo po ustavi porote za časnike, če se vrednik pri okrajni sodniji sme obsoditi?

— (*Gosp. dr. Jan. Bleiweisu*) so napravili 23. t. m. k godu njegovemu pevci Ljubljanske čitalnice večernico. Pri tej priliki naj povemo svojim bralcem, da se je očesna bolezen blagega moža in voditelja našega zboljšala. Bog nam ga ohrani še mnogo mnogo let!

— (*V poslednji odborovi seji čitalnice naše*) se je sklenilo to le: Gospodom pevcem bile so priznane vse pravice čitalničnih družbenikov; — plesalne vaje bodo vsaki teden dvakrat in sicer tako kakor prejšnja leta; — prihodnja beseda bo 6. decembra na spomin Preširna, načrtan program je jako zanimiv; gospá Lujiza Pesjakova zložila je slavnostno poezijo na spomin Preširna, katero bode govorila gospá Schollmajerjeva; gospodičina pl. Neugebauerjeva in gospodičina Frey boste peli krasne samospeve, gospodičina Melanija Hohnova bo igrala na glasoviru in naš pevski zbor bode dodal posebno lepe zbore; — letni občni zbor čitalnice je določen na 13. dan decembra; — na korist slavnoznanemu, hudo zbolelemu skladatelju slovanskih pesem, katerih mnogo smo slišali pretekla leta v čitalnici naši, se napravi v čitalnični restavraciji prihodnjo soboto „beseda“ z loterijo.

— *Plesalne vaje*) v čitalnici naši bodo 29. novembra, 3., 8., 13., 17. in 27. decembra vselej ob sedmih zvečer. Reditelja plesov sta gospoda Juvančič in Jeločnik. Vdeleževati se teh vaj smejo le udje čitalnice, neudje pa naj se zarad tega oglasijo pri odborniku g. H. Turku.

— (*Slovensko gledišče.*) Znana dobra ginljiva igra „Marie Jeane“ je preteklo nedeljo privabila mnogo občinstva v gledišče. Igralci in igralke so pa tudi tako vrlo se obnašali, da je igra po vsem dopadla. Prvi venec gré gospodičini Podkrajšekovi, katere Marie Jeane je bila prav mojstersko izpeljana; izmed igralcev nam je omeniti pohvalno gosp. Schmida, Nolli-ja, Šušteršiča in Juvančiča; posebno zadnjega pridnost je pripoznanja vredna. O gospodičini Ledarjevi, sicer prijetni prikazni, pa še mladi na odru, se nam je zdelo, da taki nalogi, kakor se jej je bila tù izročila, ni še kos.

— (*Veliko besedo*) z godbo, petjem in veliko loterijo bo napravila po sklepu odbora čitalnica naša v soboto 28. t. m., katere čisti dohodek ima dobrodelen namen, namreč podpirati za smrt bolnega znanega skladatelja slovanskih napevov. Program se bo razglasil po posebnih vabilih. Zavoljo dobrodejnega namena nadja se odbor, da bo čitalniška restavracija, kjer bo beseda, po vseh prostorih polna.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Iz dobro podučenih krogov se sliši, da bosta šla cesar in cesarica prihodnjo spomlad v Galicijo.

— V državnem zboru je bil sprejet predlog, da imajo pooblastenci manjšine pri delniških družbah pravico pregledovati knjige vodstev.

Moravska. — Revščina je pri delavcih prikipela že do vrha. Ker večidel vse obrtnije stojé in

fabrike le po malem delajo, ni skoro nobenega zaslužka in sila že strašno pritiska. Če drugo leto to ne bo bolje, bo morala država, dežela ali občina dela dati, da se preživi ta velika množica delavcev, sicer utegne priti do punta. Tudi kmetija je ob tla. Kmet mora jemati na posodo denar v mestu pri „posojevalcih“ ali bolje oderuhih za strašne obresti; pripetilo se je že, da je moral kmet za 50 gold., ki jih je za mesec dni pri taki pijavki na posodo vzel, plačati 50 gold. obresti! Ali ni to res strašno?

Kursi na Dunaji 23. novembra.

5% metaliki 70 fl. 15 kr. Ažijo srebra 104 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 74 fl. 45 kr. Napoleondori 8 fl. 88 kr.

Žitna cena

v Ljubljan 18. novembra 1874.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. —. — banaške 6 fl. —. — turšice 4 fl. 80. — soršice 4 fl. 10. — rží 3 fl. 30. — ječmena 3 fl. —. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. —. — ovsa 1 fl. 90. — Krompir 1 fl. 70.

Loterijne srečke:

v Trstu, v Lincu } 21. nov. 1874: 66. 44. 87. 56. 62. / 5. 75. 21. 57. 1.

Prihodnje srečkanje v Trstu 5. decembra.

„Novice“ svojim prijateljem gledé na volitve v Kranjsko kupčijsko in obrtnijsko zbornico.

Že lansko leto bile bi morale biti dopolnitne volitve v našo kupčijsko in obrtnijsko zbornico, in odbor političnega našega društva „Slovenije“ imel že je maja meseca 1873. leta pripravljen oklic, v katerem so se priporočali možje, ki naj se volijo. Imelo se je takrat voliti le 5 odbornikov iz vrste kupčijske (trgovske), 6 iz vrste obrtnijske in 1 iz vrste rudarske namesto onih, ki so po zborničnih pravilih imeli lansko leto izstopiti iz odbora zborničnega.

Al ko so se delale priprave za volitev, so nemčurji, katerim je trn v pêti to, da je zbornica naša po večini narodna, začeli v „Tagblattu“ hudo rogoviliti, češ, da se nahaja mnogo napak v sestavi volilnika, da je treba vse volilce iznova pretresti, sicer bodo nemčurji protestirali zoper volitev itd. Se vé da to, o čemur je „Tagblatt“ kričal, bilo je evangelij bivšemu deželnemu predsedniku grofu Auerspergu, in — ustavljene bile so mahoma volitve, ki bi bile morale lani biti, ako se spoštujejo pravila, ki so postava zbornici. Al kaj je postava, če ni nemčurjem po godu!

Preteklo je tedaj leto 1873 in h koncu bliža se že leto 1874 — kar pride prve dni t. m. iz Dunaja ukaz, naj se vsa zbornica razpustí. Komaj pa je razpust bil razglašen, že se je slišalo, da volilna komisija šteje samo enega narodnega moža (bivšega predsednika V. C. Zupana), 6 pa druzih nenarodnih, katerim na čelu kot ministerski komisar stojí vitez Vestenek, c. k. vladini tajnik, to je oni glasoviti gospod, ki se je tako breztaktno obnašal pri delitvi državne podpore nesrečnim Dolencem.

Taka sestava volilne komisije, v katero je en sam naroden mož, kakor se za gotovo pripoveduje, še le po nekem višem vplivu bil vvrsten, izbudila je veliko nevoljo po vsi deželi. Al komaj se je vlegla pravična nevolja, že se izbudi še huja, ko se je zvedelo, da isti načelnik volilne komisije vitez Vestenek namerava prekucniti pri nas in povsod drugje dozdaj navadni volilni red in pravico volitve vzeti kramarjem, krčmarjem in branjevcem, in zato, kakor slišimo, vrè huda nevolja po deželi. Govorí se sicer danes, da pododbor volilne komisije se ne sklada z atentatom gosp. Vesteneka na naše kramarje, krčmarje in branjevce; ali pa bode pododboru obveljal upor zoper nakane Vestenekove, tega ne vemo. Če ne obveljá ta volilni red, ki je dozdaj vsa leta veljal v naši zbornici pa tudi v drugih, vzame se veliko sto volilcem pravica volitve, — če pa se jim vzame ta pravica, nimajo več dolžnosti plačevati doneskov za potrebščine zbornične, in zbornica zgubí več sto goldinarjev podpore. Bo li potem Vestenek odprl svojo šatuljo in iz svojega dodal, kar je na omenjeni poti vzel zbornici? ali pa bode morebiti še ostalim volilcem povikšal se davek v zbornico?

Al ne le denarna zguba, ki žuga po svojeglavnem načinu Vestenekovem zbornici, je, ki dela veliko nevoljo po deželi, ampak tudi še druga čudna prikazen, in ta je, da rokodelec, ki plačuje 2 gold. od svojega rokodelstva davka, ima pravico voliti, — kramar pa, krčmar itd., ki plačuje 4 gold. davka, ne bi je imel po Fränzel-Vestenekovem modrijanstvu!

In če vprašate: zakaj dela vitez Vestenek tako, odgovarja vam on z razkladanjem (definicijami) svojim: kdo je trgovec, kdo pa obrtnik. Al te definicije so tako kruljeve, kakor če bi kdo rekel: „mleka ne smeš vživati postni dan, ker ga je naredila mesena krava.“

Zajic za Vestenekovim grmom tičí drugod, in ta grm je nemškutarija. Rekel je sicer, da kupčijska zbornica nima nič s politiko in narodnostjo opraviti. Al mož je pozabil na to, na kar ga je gosp. Zupan dobro spomnil, da gori navedena sestava volilne komisije očitno vsemu svetu kaže, „kam — da s slovensko prislovico govorimo — pes taco molí.“ In komentár k temu najdemo tudi v Vestenekovem obnašanji na Dolenskem, ki ga je interpelacija v deželnem zboru letošnjem odkrila, na katero vlada ni mogla odgovora dati, ki bi bil interpelacijo na laž stavil.

Vse to, trgovci in obrtniki po deželi, smo Vam razodeti morali za tega del, da čujete in čujete dobro, da — kedar bodo volitve razpisane, se ne vsedete nikomur na limanice, ki bi Vam svetoval druge možé voliti v zbornico, kakor bodo tisti, ki Vam jih bode svetovalo politično društvo „Slovenija“ po dogovoru s skušenimi rodoljubi našimi in narodnimi možmi. Taki se Vam bodo kmalu očitno priporočali, in le take volite vsi!

In Vi, drugi prijatelji naši, podučujte v svojih krogih manj zvedene volilce, da bodo volili le take, ki jim jih boste Vi povedali. Vedite, da pri teh volitvah našim nasprotnikom ni mar za nič druzega nego za to, da bi po kupčijski in obrtnijski zbornici v deželni naš zbor vrinili dva poslanca, ki bi bila nasprotnika narodni stranki!

In če Bog dá in edinost slovenska, da zopet sijajno zmagamo in da v zbornici zopet imamo narodno večino, potem pa vprašamo: ali bode vspešno in na korist njeno, da po vseh teh precedencijah strančán Vestenek še ostane vladni komisar v zbornici? Naj naši prijatelji v državnem zboru že zdaj stavijo na ministerstvo to vprašanje.

Še enkrat tedaj: Pozor! prijatelji dragi — za dva narodna poslanca gré!